

Süt ve et sektöründe 2019 beklentileri

Tarık TEZEL
Türkiye Süt, Et, Gıda Sanayicileri
ve Üreticileri Birliği Başkanı

Türkiye'de 2017 yılında 20.7 milyon ton çiğ süt üretilmişti. 2018 yılı çiğ süt üretiminin ise 2017'ye oranla yüzde 10 artış ile 22.7 milyon ton seviyesinde gerçekleşeceğini tahmin ediyoruz.

Geçen yıl, yüzde 3.2 oranında protein ve yüzde 3.6 oranında yağ değerlerine sahip çiğ süt için Ulusal Süt Konseyi (USK) tarafından belirlenen litre tavsiye fiyatı, 1 Ocak-31 Ocak 2018 tarihleri arasındaki dönem için 1,40 TL idi. Bu tavsiye fiyatı, 1 Şubat-30 Haziran 2018 tarihlerini kapsayan dönem için 1,44 TL oldu; buna 0,09 TL soğutma bedeli eklenerek, tavsiye fiyat toplamda 1,53 TL/Litre olarak belirlendi. Ardından, 15 Ağustos-31 Aralık 2018 tarihlerini kapsayan dönem için ise 1,70 TL/litre olarak ilan edildi. 2018 yılının sonuna geldiğimizde Tarım ve Orman

Bakanlığı, üretici, sanayici ve tüketici ile enflasyonla mücadeleyi hep birlikte kollayan bir ilke imza attı. Hem üreticinin artan maliyetler karşısında girdiği sıkıntıya, hem içinde bulunduğumuz koşullarda pazarın daralması ile sanayicinin hammadde maliyetlerine omuz vermeye, hem de tüketici fiyatlarına destek olmak üzere, çiğ süt destekleme bedellerini 25 kuruşa yükselterek ciddi bir piyasa regülasyonu modeli ortaya koydu.

İhracat azaldı ithalat arttı

Sektörün dış ticaretine baktığımızda ise 2018 yılında ihracatın bir önceki yıla oranla yüzde 2.7 oranında daraldığını görüyoruz. Bu daralma ile sektörün ihracat cirosunun da yüzde 5 oranında düşerek 320 milyon dolar seviyesinde gerçekleşeceği görülüyor. 2017 yılında 191,638 ton karşılığında 335 milyon 341 bin dolar tutarında süt ürünü ihracatı gerçekleşmişti. Bu da süt ürünleri sektörünün 2018 yılını 320

milyon USD seviyesinde bir ihracat tutarı ile kapatacağını gösteriyor. İthalatta ise 104,2 milyon dolar ile 2017 yılına oranla yüzde 15.25 bir artış söz konusu. 2018 yılında yüzde 70'i genç düve ve yüzde 30'u gebe olmak üzere 120 bin baş süt hayvanı ithal edildi

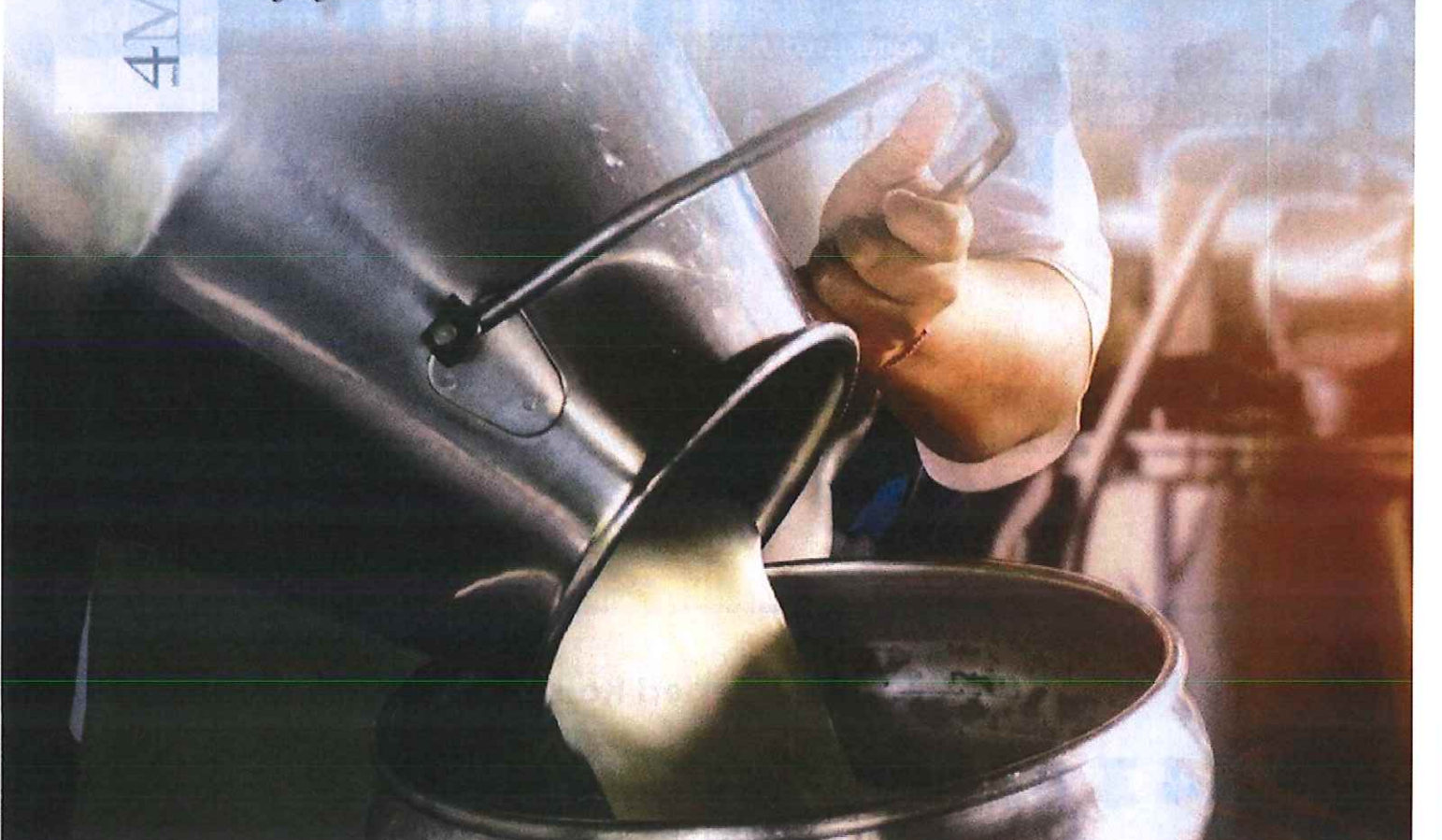
İç piyasada tüketim artmalı

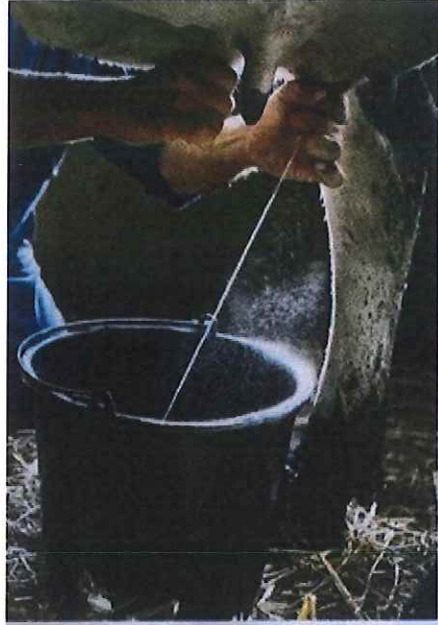
Türkiye süt ürünleri ihracatının 2019 yılında, 2018 seviyelerinde gerçekleşeceğini tahmin ediyoruz. İhracatımızın artması, rekabet gücümüzün artmasına bağlı. Rekabet gücümüzü artırmaya yönelik bir toparlanma ise ancak çiğ sütte kalite-fiyat dengesi ile oluşacak. Bu kapsamda verilecek ihracat desteklemeleri de elimizi güçlendirecek.

2018'deki gelişmeler bir kez daha göstermiştir ki iç piyasanın regülasyonu ve sürdürülebilir bir büyüme için en önemli kaldıraç ihracattır. Bu hem milli ekonominin ihtiyacı olan döviz girdisini

64-65

AMEVİM
Türkiye Süt, Et, Gıda Sanayicileri ve Üreticileri Birliği

sağlayacak, hem de sektörün tüm paydaşlarının yeni yatırım hevesini teşvik edecektir. Dolayısıyla sektörün vizyonunda ihracatın önemli bir yer tutması gerekirken, uluslararası rekabeti göz önüne aldığımızda ihracatta desteklemelere ihtiyaç var. İhracatımız içinde özellikle katma değeri yüksek ürünleri de özel bir destekleme kapsamına alarak ton başına ihracat değerimizi yükseltmeliyiz.

Süt ürünlerinde ihracatımız yıllara göre 300-350 milyon dolar arasında bir seyir izliyor. Sektörümüzün erişmiş olduğu tecrübe, bilgi, teknoloji birikimi ve kapasite çok daha yüksek bir potansiyele sahip.

Ancak bu beklentilerin hepsi yurt içinde süt ve süt ürünü tüke-

timinin artmasına bağlı. Tüketicimizin daha çok süt içmesini, süt ürünü tüketmesini arzu ediyor, sivil toplumun ve kamunun bunu teşvik etmesini bekliyoruz.

Kırmızı et üretimi arttı

Ülkemizde kırmızı et üretimini 2017 yılında, bir önceki yıla göre yüzde 4 oranında azalarak 1 milyon 126 bin ton olarak gerçekleşti, bu miktarın 987 bin tonu sağır etiydi. 2018 yılının ilk üç çeyreğinde ise 859 bin ton kırmızı et üretilmiş olup, bu miktar, bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 3,36 oranında bir artış karşılık geliyor. Buradan hareket ile 2018 yılı sonunda kırmızı et üretiminin yaklaşık %3,5'lik artış ile 1 milyon 165 bin ton olmasını öngörüyoruz.

Ülkemiz kırmızı et üretiminde yeterli hayvan kaynağına sahip olmadığı için vatandaşın daha hesaplı kırmızı et tüketmesi amacıyla son iki yılda zorunlu olarak yüksek miktarlarda yapılan ithalat bir bakıma meyvesini göstermeye başladı. 2018 yılı sonu itibarıyla kırmızı et arzında bir sıkıntı yok. Kişi başı kırmızı et tüketiminde 14,7 kg seviyesine geldik. Dünya kırmızı et üretiminde %1,5 pay ile 11. sıradayız.

Ette 2019'da neler olacak?

2019 yılında ülkemizin ihtiyacı

olan et üretim miktarına ulaşılabilceği ümidini yakaladık. 2018 yılında piyasanın regülasyonunu sağlamak üzere yapılan ithalat, 2019 yılına stokla girilmesini sağladı.

Şimdi ihtiyaç olan damızlıkların belli bir plan dahilinde temin edilerek, kendine yeten bir kırmızı et sektörü için 2020 sonrası planlarımızı yapmalıyız. Dolayısı ile bu yılın hedefi 1,5 milyon ton et üretimini olmalı. Ancak bu üretimi gerçekleştirebilmek için her şeyden önce besi hayvancılığında verimlilikleri artırmak gerekiyor. Bugün 250 kg olan ortalama karkas ağırlıkları 300 kg'a çıkarmalı, karkasta kemik oranı ise kombine ırklarda yüzde 17'ye, etçi ırklarda ise yüzde 15'e düşürülmeli. Bu hedef, yurtiçi kırmızı et üretiminde en temel önceliğimiz olmalı.

Hedefler ve beklentiler

SETBİR olarak en genel ve temel beklentimiz, uzlaşma içinde, asgari müştereklerde birleşen, nihai tüketicimizin sorumluluğunu birlikte paylaşan, uluslararası pazarlarda rekabet hedeflerine birlikte odaklanan ve kalite bilinci ile ortak hedeflere birlikte inanmış bir sektörel iklimi kavuşmak.

Süt sektörünün en temel sorunu, istikrarlı ve hayvan besleme maliyeti ile ilişki kuran bir fiyatlama ve destekleme modelinin kurulamamış olması.

Çiğ süt fiyatı yılda bir kez belirlensin

Önerimiz, çiğ süt tavsiye fiyatının, bir taban fiyat olarak yılda bir kez belirlenmesi ve takvim yılı boyunca ülkemizin her yerinde uygulanmasının sağlanması. Bu taban fiyat ile birlikte taban kalite (yağ, protein, mikrobiyolojik yük) değerleri de açıklanmalı. Fiyat, "toplanmış ve soğutulmuş" süt fiyatı olmalı.

Mevsimsellik nedeniyle oluşan arz-talep kaymalarını telafi edecek (müdahale alımı gibi müdahale satışını da öngören) bir müdahale sistemi kurulmalı. Süt fiyatı ile hayvan besleme maliyeti arasında karşılıklı bir değer (parite) belirlenmeli ve yıl boyunca bu paritedeki sapmaları telafi edecek bir "çiğ süt destekleme" sistemi oluşturulmalı.

Çiğ sütün toplanmasında, süt hijyeni riskleri ve toplama maliyetlerini yükselten uygulamalar israfı yol açıyor. Süt, sağımından itibaren en geç iki saat içinde + 4 C'ye soğutulmalı. Ancak merkezi toplama yerine, kapı kapı süt toplanması nedeni ile mikrobiyolojik yükün artması, sütün niteliğinin bozulmasına neden oluyor.

Bunu önleyebilmek için sütün üretildiği yerleşim merkezlerine süt toplama ve soğutma merkezleri kurulmalı. Üretici, sütünü bu merkezlere mutlaka kendi getirmeli. Sıcak süt, destekleme kapsamından çıkarılmalıdır.

Kişi başına kırmızı et tüketimi 25 kilo olmalı

Kırmızı et sektöründe ise kesimden başlayarak tüketiciye kadar olan zincirde, kayıt dışı destekleyen, haksız rekabete yol açan,

halk sağlığını tehdit eden ivedilikle iyileştirilmesi gereken uygulama alanları mevcut.

Kesim standartları ve karkas sınıflandırması belirlenerek kalite odaklı, haksız rekabeti önleyici, tüketici memnuniyetini hedefleyen uygulamalara geçilmeli. Eski, iyi hijyen şartlarından yoksun, çevre duyarlılığı olmayan mezbahalar çağın ve yasaların gereklerine uygun hale getirilmeli.

Sektörde kesimhaneler ile perakende satış noktaları arasındaki araçlar yasal düzenlemeler ile ortadan kaldırılmalı. Hayvan pazarlarında denetimler standart bir sisteme kavuşturulup sıklaştırılmalı.

Et ve et ürünleri sektörü, küresel tarım ve gıda içinde en hızlı gelişen alt sektörlerden birisi olarak kabul ediliyor. Uzmanlara göre, yetişkin bir birey günde 70 gram kırmızı et tüketmeli. Bu hespla yüksek genç nüfus oranımızı da göz önüne alırsak 80 milyonluk nüfusumuza göre yılda ortalama kişi başı 25 kilo kırmızı et tüketmemiz gerekiyor.

Arz yetersizliğinin 4 nedeni

Türkiye'nin iç piyasada kırmızı ette arz yetersizliğinin dört önemli kök nedeni var:

- Sürülerde gebelik oranı ve döleriminin düşüklüğü.
- Özellikle buzağı ölümleri ve hastalık nedenleriyle yaşanan kayıplar.
- Etçi ve kombine ırk hayvan sayısının azlığı.
- Hayvan hastalıkları ile etkin mücadeledeki yetersizlik.

Bu süreçte, teşvik ve destekleme amaçlı tüm girişimlerin odağında kalite ve verimlilik olmalı. Bu geliş-

melerin istenen sonucu vermesi ile besi hayvancılığı ve et üretimi için umut vaat eden bir geleceğin bizi beklediği inancındayız.

Yem üretimi desteklensin

Diğer yandan hayvancılıkta en önemli yetiştirme unsuru, kaliteli ve yeterli miktarda kaba ve kesif yem ihtiyacının karşılanmasıdır. Yurt içi üretim yeterli değil. İhtiyaç büyük oranda ithalat ile karşılandığından, dövize bağlı istikrarsız bir piyasa hüküm sürüyor.

• Kesif yem üretiminin yüzde 60'ı ithal girdilere dayanıyor. Çiğ süt ve kırmızı et maliyetlerini önemli ölçüde etkileyen yem fiyat istikrarı için yem sektörü desteklenmeli.

• Kaba yem ihtiyacının karşılanması için hayvancılığa dayalı yem bitkisi üretimi teşvik edilmeli.

• Meraların, ihtisas sahibi üreticilere, ıslah şartıyla kiralanacağı bir düzen getirilmeli.

Alınacak önlemler

Sonuç olarak, halkımızın en kaliteli ve en hesaplı hayvansal protein kaynağı ile beslenmesini sağlamalı ve bunu sürdürebilmeliyiz. Bize göre, bu hedeflere ulaşabilmek için öncelikle yapılması gereken dört şey var:

- 1- Kayıt dışı ortadan kaldırılmalı.
- 2- Fiyat istikrarını sağlamalıyız.
- 3- Arz-talep dengesini sürdürülebilir bir yapıya kavuşturmalıyız.
- 4- Süt ve et ürünlerine yönelik bilgi kirliliğini gidermeliyiz.

Yurtiçi hayvan kaynağımızı geliştirmek ve bugün 80 milyon olan, 2023'te 87 milyon, 2050'de 105 milyon olması öngörülen nüfusumuzun kırmızı et kaynaklı hayvansal protein ihtiyacını karşılayabilmek için hayvan sayımızı artırmak, bunun için de hayvancılığa yatırım yapmak şart.

Cumhuriyetimizin kuruluşunun 100. yılı olan 2023 yılının tarım ve gıda vizyonu, toplumun sağlıklı beslenme gereksinimlerini yeterli nicelik ve nitelikte, ekonomik, ekolojik ve sosyal açıdan sürdürülebilir yollarla karşılayabilen, biyolojik çeşitliliğini koruyan ve toplumsal yarara dönüştürebilen, verimliliği artan tarım ve tarımsal sanayinin de katkısıyla, uluslararası alanda rekabet edebilen gelişmiş bir Türkiye olmaktır. Bu noktada bizler sektör olarak çalışmaya ve hedeflerimize odaklanmaya devam edeceğiz.